

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС
НЕВЕРОЯТНАТА И ПЕЧАЛНА
ИСТОРИЯ НА КРОТКАТА
ЕРЕНДИРА И НЕЙНАТА
БЕЗДУШНА БАБА

Превод от испански: Валентина Рафаилова, 1975

chitanka.info

Ерендира къпеше баба си, когато задуха вятърът на нейното нещастие. Огромната къща с попукана мазилка, зареяна сред самотата на пустинята, се разтърси до основи още при първия напор. Но Ерендира и баба ѝ бяха свикнали с опасностите на онази налудничавя природа, пък и в банята — украсена с пауни лекомислени като в римските бани мозайки — те почти не забелязаха колко е силен вятърът.

Гола и огромна, в мраморния басейн бабата приличаше на хубав кит. Внучката бе навършила едва четиринадесет години, беше хилава, с крехки кости и прекалено кротка за възрастта си. Пестеливо и съсредоточено, сякаш изпълняваше религиозен ритуал, тя поливаше баба си с вода, в която беше сварила разни очистителни билки и благоуханни листа, и те залепваха по пищните рамене, по разпуснатите, лъскави като метал коси, по могъщия гръб, татуиран безжалостно и с моряшко безсрамие.

— Тази нощ сънувах, че чакам писмо — рече бабата.

Ерендира, която говореше само в краен случай, попита:

— Какъв ден беше в съня ти?

— Четвъртък.

— Тогава е писмо с лоши вести — каза Ерендира, — но то никога няма да дойде.

След като я изкъпа, заведе баба си в спалнята. Тя беше толкова дебела, че можеше да върви само подпряна на рамото на внучката си или на една тояга като епископски жезъл, но дори и в най-тромавите ѝ движения се чувствуваше могъществото на някогашна величественост. В спалнята, подредена претрупано и налудничаво, както и цялата къща, Ерендира изгуби още два часа, за да оправи баба си. Разчеса косите ѝ кичур по кичур, напарфюмира ги, прибра ги, облече ѝ една рокля на тропически цветя, напудри лицето ѝ е талк, начерви устните ѝ, разтърка бузите ѝ с руж, на маза клепачите ѝ с мускус, лакира ноктите ѝ със седефен лак и след като я нагизди като кукла; по-голяма от човешки ръст, заведе я в градината с ухаещи до задушаване цветя — също като онези по роклята ѝ, — сложи я да седне на едно кресло, подобно на трон, нави ѝ грамофона с тръба и я остави да слуша късичките плочи.

Докато бабата плуваше в тресавищата на миналото, Ерендира се залови да измете къщата — мрачна и претрупана с невероятни мебели

и статуи на измислени същества, и паяжини от сълзи, и гипсови ангели, и едно пиано със златист лак, и безброй най-неочаквани по форма и размер часовници. Имаше в двора една щерна, в която години наред бяха събирали вода, донесена на индиански гърбове от далечни извори, а сега в нея живееше една рахитична камилска птица — единственото пернато, устояло на изтезанията на онзи проклет климат. Къщата се намираше далеч от всичко, в самото сърце на пустинята, до едно селище с бедни и нажежени улички, където козлите се самоубиваха от отчаяние, щом задушаше вятърът на нещастieto.

Това необикновено жилище бе построено от съпруга на бабата — един легендарен контрабандист на име Амадис. От него тя роди син, който също се казваше Амадис и беше баща на Ерендира. Никой не знаеше нито произхода, нито потеклото на това семейство Най-разпространената сред индианците версия беше. Амадис, бащата, открадна своята красива жена от публичен дом на Антилските острови, убил с нож един човек и завинаги я отвлъкъл в пустинята, където никой не можеше да му търси сметка. Когато двамата Амадисовци умрели — единият от меланхолия, другият направен на решето в една разпра между съперници, — жена му ги погребала в двора, отпратила четиринадесетте босоноги слугини и в полумрака на тази потайна къща продължила да лелее своите мечти за величие — благодарение саможертвата на незаконородената си внучка, която тя отгледала от самото ѝ раждане.

Само за да навие и свери часовниците, на Ерендира ѝ бяха нужни шест часа. В деня, когато започна нейното нещастие, не трябваше да върши тази работа, защото часовниците бяха навити до следващата сутрин, но за сметка на това трябваше да изкъпе и да преоблече баба си, да измие подовете, да сготви за обед и да излъска кристалните съдове. Към единадесет, когато излезе да смени водата в кофата на камилската птица и да полее пустинните треволяци върху изкопаните един до друг гробове на двамата Амадисовци, тя едва устоя на силния вятър, който бе станал непоносим, но не долови в него лошото предзнаменование, че тъкмо той ще ѝ донесе нещастieto. В дванадесет тя доизлъскваше последните чаши за шампанско, когато усети лека миризма на бульон, и трябваше истинско чудо да направи, за да стигне до кухнята тичешком, без да изпотроши съдовете от венецианско стъкло.

Едва успя да свали тенджерата, готова вече да изкипи върху печката. После сложи на огъня една яхния, която отпреди беше приготвила, и използва случая, за да поседне да си почине на едно столче в кухнята. Затвори очи и после ги отвори, но в тях вече нямаше израз на умора. Залови се да прелее бульона в супника. Работеше и спеше.

Бабата седна сама в единия край на голяма маса за банкети със сребърни свещници и прибори за двама души. Дрънна с камбанката ѝ почти в същия миг Ерендира влезе с димящия супник. Докато ѝ сипваше супа, бабата забеляза движенията ѝ на сомнамбул и прокара длан пред очите ѝ, сякаш избърса невидимо стъкло. Момичето не видя дланта. Бабата я последва с очи и когато Ерендира се обърна с гръб, за да отиде пак в кухнята, извика:

— Ерендира!

От рязкото събуждане момичето се стресна и изтърва супника върху килима.

— Няма нищо, дъще — рече бабата ласкаво. — Пак беше заспала права.

— Тялото ми тъй е свикнало — извини се Ерендира.

Все още замаяна от съня, тя вдигна супника и понечи да избърше петното на килима.

— Остави го тъй сега — разубеди я бабата, — следобед ще го изпереш.

Тъй че, освен редовните си следобедни задължения, Ерендира трябваше още да изпере килима от столовата, а щом и без туй се намираще в пералнята, взе, че изпра и понеделнишкото пране, докато вятърът навън обикаляше къщата, търсеше някоя пролука да се пъкне. Толкова много работи трябваше да свърши, че нощта се стовари върху ѝ, без тя да я усети, и когато постла отново килима в столовата, вече беше дошло време за лягане.

Бабата дрънка на пианото целия следобед, тананикайки си с фалцет песни от своето време. Клепачите ѝ още бяха мазни от мускуса, със следи от сълзи, но когато се изтегна в кревата, по муселинова нощница, тя вече беше преодоляла горчивината от хубавите спомени.

— Гледай утре да изпереш и килима от салона — каза тя на Ерендира, — че не е виждал слънце кой знае откога.

— Добре, бабо — отвърна момичето.

Взе едно ветрило от пера и започна да вее на невъзмутимата матрона, която заспивайки, ѝ четеше кодекса за реда през нощта.

— Изглади всичкото пране, преди да си легнеш, че да заспиш със спокойна съвест.

— Добре, бабо.

— Хубаво прегледай гардеробите, че през ветровитите нощи молците още повече огладняват.

— Добре, бабо.

— Като свършиш всичко, вземи изнеси цветята на двора, да подишат.

— Добре, бабо.

— И сложи храна на камилската птица.

Заспала беше, но продължаваше да дава нареждания — нали от нея внучката бе наследила способността си да продължава да действа и насън. Ерендира излезе от стаята, без да вдига шум, и свърши последните си задължения за вечерта, като все отговаряше на поръките на спящата си баба.

— Дай вода на гробовете.

— Добре, бабо.

— Преди да си легнеш, гледай всичко да оставиш в пълен ред, че на вещите им е много мъчно, когато не ги сложат да спят на мястото им.

— Добре, бабо.

— И ако дойдат двамата Амадисовци, предупреди ги да не влизат, че шайката на Порфирио Галан ги чака, за да ги убие.

Ерендира престана да ѝ отговаря, защото знаеше, че започва да бълнува, но не изпусна нито едно нареждане. Когато провери райберите на прозорците и навсякъде изгаси светлината, взе един свещник от столовата и се запъти към своята спалня, като си светеше с него. Между поривите на вятъра чуваше равномерното дишане на заспалата баба.

Нейната стая също беше разкошна, макар и не чак колкото на бабата. Отрупана беше с парцалени кукли и животни с пружина за навиване, останали от неотдавнашното ѝ детство. Капнала от зверския труд през деня, Ерендира не намери сили да се съблече — само остави свещника на нощната масичка и се стовари на леглото. След малко

вятърът на нейното нещастие нахълта в спалнята като цяла глутница кучета и запрати свещника право в пердето.

На разсъмване, когато вятърът най-сетне спря, заваляха едри и редки дъждовни капки. Те изгасиха последните въглини и втвърдиха димящата пепел от къщата. Хората от селото, повечето индианци, се мъчеха да изровят останките от бедствието: овъгления скелет на камилската птица, капака на позлатеното пиано, торса на една статуя. Бабата с непроницаемо отчаяние съзерцаваше останките от своето имущество. Ерендира седеше между гробовете на двамата Амадисовци и вече не плачеше. Когато се увери, че сред развалините са оцелели малко незасегнати от огъня вещи, бабата с искрена жалост погледна своята внучка.

— Горкото ми момиче — въздъхна тя. — Няма да ти стигне животът да ми изплатиш тези щети.

Ерендира започна да ѝ плаща още същия ден, под поройния дъжд, когато баба ѝ я заведе при селския бакалин — един кльощав и припрян вдовец, широко известен из цялата пустинна област, защото даваше добра цена за девствеността. В присъствието на чакащата с невъзмутим вид баба вдовецът с научна строгост проучи Ерендира: прецени силата на бедрата ѝ, размера на гърдите ѝ, обиколката на ханшовете ѝ. Дума не продума, докато не пресметна стойността ѝ.

— Много е зелена още — рече тогава; — цицките ѝ са като на кучка.

После я накара да се качи на един кантар, за да докаже с цифри преценката си. Ерендира тежеше четиридесет и два килограма.

— Повече от сто песо не струва — рече вдовецът. Бабата се възмути.

— Сто песо за едно непипнато, ново-новеничко момиче! — почти извика тя. — Не, драги, това значи да нямаш никакво уважение към непорочността!

— Най-много сто и петдесет — рече вдовецът.

— Момичето ми е причинило щети за повече от един милион песо — каза бабата. — С такива цени, и двеста години няма да ѝ стигнат да ми се изплати.

— Единственото хубаво, което има — рече вдовецът, — е възрастта ѝ, за щастие.

Бурята заплашваше да събори къщата, а по тавана имаше толкова много дупки, че вътре валеше едва ли не като навън. Бабата се почувствува съвсем самотна в този свят на бедствия.

— Качете поне до триста — каза тя.

— Двеста и петдесет.

Накрая се споразумяха за двеста и двадесет песо в брой и някои неща за ядене. Тогава бабата даде знак на Ерендира да върви с вдовеца и онзи я поведе за ръка към задната част на дюкяна, сякаш на училище щеше да я заведе.

— Тука те чакам — рече бабата.

— Добре, бабо — отвърна Ерендира.

Задната част на дюкяна представляваше нещо като навес с четири подпорни стълба от тухли, с покрив от прогнили палми и висока един метър кирпичена ограда, над която вихрите на бурята нахълтваха в къщата. По ръба на кирпичените тухли бяха наредени саксии с кактуси и други издръжливи на суша растения. Между два от стълбовете се полюляваше избелял хамак — като отпуснато платно на яхта, оставена на произвола на вълните. Някъде отвъд рева на вятъра и плющенето на водата се дочуваха далечни гласове, вой на животни отдалеч, и викове като при корабокрушение.

Когато Ерендира и вдовецът излязоха под навеса, те трябваше да се хванат за нещо, за да не ги повали поривистият дъжд, който ги намокри до кости. От грохота на бурята гласовете им не се чуваха, а движенията им станаха особени. При първия опит на вдовеца Ерендира изкрещя нещо, което не можа да се чуе, и се опита да избяга. Вдовецът ѝ отговори мълчаливо — изви ръката ѝ в китката и я повлече към хамака. Тя му се опъна, одраска го по лицето, продължавайки да крещи беззвучно, а той ѝ отвърна с една тържествена плесница, която я повдигна от земята и я накара да се понесе във въздуха с развети в празното пространство дълги като на медуза коси, прегърна я през кръста, преди да е стъпила отново на земята, тръшна я в хамака с един зверски удар и с коленете си я закова на място. Тогава Ерендира изпадна в ужас, загуби съзнание и остана като омагьосана от пъстрите перки на една риба, която плуваше с вятъра на бурята. А в това време вдовецът я разголваше, късаше роклята ѝ, дърпайки я хищно, сякаш

скубеше трева, раздираше я на дълги цветни ивици, които се извиваха като серпантини и отлитаха, носени от вятъра.

Когато в селото не остана мъж, който можеше да плати нещо за любовта на Ерендира, баба ѝ я качи на един товарен камион и я поведе по пътищата на контрабандистите. Пътуваха отзад, в каросерията, без никакъв покрив над главите, между чували с ориз, тенекии масло и останките от пожара: горната табла на кревата в стил от епохата на вицецралството, един ангел на войната и други негодни за нищо вехтории. В един сандък с два кръста отгоре, нарисувани с дебела четка, отнесоха костите на двамата Амадисовци.

С един разпран чадър бабата се пазеше от вечното слънце. Дишаше тежко, измъчвана от потенето и прахта, но дори в това тежко положение пазеше величественото си достойнство.

За пътуването и за пренасянето на мебелите плати Ерендира, като се любеше по за двайсет песо с товарача на камиона зад купчината тенекии и чували с ориз. Отначало опита да се защити със същите средства, както и срещу нападението на вдовеца. Но подходът на товарача беше друг, той не беше припрян, знаеше как да я подхване и накрая я укроти с нежността си. Тъй че, когато пристигнаха в първото селище, след един мъчите лен ден, Ерендира и товарачът си почиваха след хубавата любов зад паравана от стоки. Шофьорът на камиона извика на бабата:

— Оттук нататък е пълно с хора.

Бабата недоверчиво огледа жалките безлюдни улички на селото — малко по-голямо, но много по-тъжно от онуй, което бяха напуснали.

— Не се забелязва — рече тя.

— Това е територия на мисионери — обясни шофьорът.

— Мен не ме интересува благотворителността, а контрабандата — рече бабата.

Заслушана в разговора иззад купчината стоки, Ерендира човъркаше с пръст един чувал ориз. Изведнъж напипа някакъв конец, дръпна го и измъкна дълъг гердан от истински перли. Заразглежда го уплашено, държейки го между пръстите си като умряла змия. А в това време шофьорът отговаряше на бабата:

— Вие, сеньора, сънувате с отворени очи. Никакви контрабандисти няма.

— Ами! — рече бабата. — На мене ще ми ги разправяте!

— Потърсете ги и ще видите — подигра ѝ се шофьорът, развеселен. — Всички говорят за тях, но никой не ги е видял.

Товарачът забеляза, че Ерендира е извадила гердана, побърза да го вземе от ръцете ѝ и пак го напъха в чувала с ориз. Бабата реши да останат, въпреки че селището изглеждаше бедно, и повика внучката да ѝ помогне да слезе от камиона. Ерендира се сбогува с товарача с една бърза, но искрена, истинска целувка.

Седнала на трона посред пътя, бабата почака да разтоварят техните неща. Последен свалиха сандъка с костите на двамата Амадисовци.

— Този сандък тежи като мъртвец — засмя се шофьорът.

— Двама са — рече бабата. — Затова се отнасяйте с нужното уважение.

— Бас държа, че са статуи от слонова кост — засмя се шофьорът.

Сложи сандъка с костите как да е между обгорените мебели и протегна към бабата разтворената си длан.

— Петдесет песо — рече.

Бабата посочи товарача:

— Честно и почтено си платихме на вашия помощник.

Шофьорът учудено погледна своя помощник, онзи кимна утвърдително и той се върна в кабината на камиона. Там пътуваше една жена в траур с пеленаче, което плачеше от жегата. Тогава товарачът напълно самоуверено каза на бабата:

— Ерендира тръгва с мене. Освен ако вие не заповядате нещо друго. Намеренията ми са честни.

Момичето го прекъсна уплашено:

— Аз нищо не съм казвала!

— Казвам го аз, защото на мене ми хрумна тази мисъл — каза товарачът.

Бабата го изгледа от главата до петите, без да го подценява, а просто старайки се да измери истинската сила на желанието му.

— Аз не възразявам — рече му тя, — стига да ми платиш всички загуби, които съм понесла заради нейното нехайство. Осемстотин седемдесет и две хиляди, триста и петнайсет песо без четиристотин и двайсет, които тя вече ми изплати, или всичко осемстотин седемдесет и една хиляда, осемстотин деветдесет и пет.

Камионът тръгна.

— Ако имах такъв куп пари, щях да ви ги дам, повярвайте ми — каза сериозно товарачът. — Момичето ги заслужава.

На бабата ѝ хареса решителността на момчето.

— Тогава ела, когато ги имаш, синко — отговори му тя със симпатия в гласа, — но сега си върви, че ако извадим сметките, ще трябва да ми платиш още десет песо.

Товарачът скочи в каросерията на камиона, който се отдалечаваше. Оттам махна с ръка на Ерендира за сбогом, но тя беше още толкова изплашена, че не му отвърна.

На същия напечен от слънцето пуцинак, където ги стовари камионът, Ерендира и баба ѝ скалпиха нещо като палатка от парчета ламарина и останки от персийски килими. Постлаха си на земята две рогозки и спаха не по-лошо, отколкото в голямата къща — докато слънцето не си намери пролуки в покрива и не опари лицата им.

За разлика от всеки друг път, тази сутрин бабата се залови да нагласи Ерендира. Гримира лицето ѝ в гробовен стил, както беше на мода през нейните младини, а накрая ѝ сложи изкуствени клепки и превърза косите ѝ с панделка от органдин, като същинска пеперуда на главата ѝ.

— Ужасно изглеждаш — призна тя, — но мъжете са големи простаци по отношение на жените.

Още преди да са ги видели, и двете различиха стъпките на две магарета по коравата земя на пустинята. По заповед на баба си Ерендира се излегна върху рогозката, също като начеваща актриса преди вдигането на завесата. Подпирайки се на епископския жезъл, баба ѝ излезе от палатката и седна на трона да чака двете магарета.

Беше пощаджията. Нямаше повече от двама месеца години, макар че службата го беше състаряла, и носеше кафеникава униформа, гамаша, коркова каска и военен пистолет на патрондаша. Яхнал беше похубавото магаре, а другото, не толкова едро, натоварено с платнените чували, водеше за оглавника.

Като минаваше покрай бабата, махна ѝ с ръка за „добър ден“ и щеше да продължи пътя си, но тя му направи знак да хвърли поглед в палатката. Момчето спря и видя Ерендира, излетната на рогозката, с погребалния грим и по рокля с морави ширити.

— Харесва ли ти? — попита го бабата.

Пощаджията чак тогава разбра какво му предлагат.

— На гладен стомах не е лоша — усмихна се той.

— Петдесет песо — рече бабата.

— Брей, че да не е от злато! — рече той. — Толкова струва храната ми за цял месец.

— Няма какво да се стискаш толкова — рече бабата. — Във въздушната поща дават по-голяма заплата, отколкото на поповете.

— Аз съм от националната поща — каза момчето. — Въздушната е онзи, дето ходи с едно камионче.

— Както и да е, любовта е не по-малко важна от храната — рече бабата.

— Само че не нахранва.

Бабата разбра, че един човек, който се храни от надеждите на хората, има достатъчно време да се пазари.

— Ти колко имаш? — попита го тя.

Пощаджията слезе от магарето, извади от джоба си няколко смачкани банкноти и ги показа на бабата. Тя с хищна ръка ги грабна всичките заедно, като топка.

— Правя ти отстъпка — рече му тя, — но при едно условие: да разгласим навсякъде.

— Чак до другия край на света — обеща пощаджията. — За това ме бива.

Ерендира не беше успяла и да мигне. Свали изкуствените си клепки и се дръпна на една страна върху рогозката, за да направи място на случайния си жених. Щом той влезе в палатката, бабата енергично дръпна подвижната завеска и затвори входа.

Тази сделка беше полезна. Привлечени от рекламата на пощаджията, надойдоха мъже от много далече, за да се запознаят с Ерендира. След мъжете се появиха масички с лотарии, сергии с разни неща за ядене и най-накрая пристигна един фотограф на колело. Той инсталира срещу лагера един фотоапарат на триножник с траурночерен ръкав, а отзад опъна платнище с нарисувано езеро и куци лебеди, за фон.

Седнала на своя трон, бабата си вееше с ветрилото и сякаш нейният собствен панаир никак не я засягаше. Единственото, което я интересуваше, беше да има порядък на опашката от клиенти, дето чакаха да им дойде редът, и да ѝ плащат точно, преди да влязат при Ерендира. Отначало беше много строга, стигна дори дотам, че отпрати

един добър клиент, защото не му стигали пет песо. Но с течение на времето започна да възприема поуките на живота и накрая се съгласяваше да ѝ доплащат с медальони на светци, със семейни реликви, венчални пръстени и с всичко, което, захапеш ли го със зъби, може да докаже, че е чисто злато, макар и да не блести.

В края на техния дълъг престой в това първо селище бабата имаше вече достатъчно пари, за да купи магаре. И пое навътре в пустинята да търси други места, по-подходящи за събиране на дълга. Пътуваше седнала върху някакво подобие на носилка, прикрепена върху гърба на магарето, и се пазеше от неподвижното слънце с един разнебитен чадър, който Ерендира държеше над главата ѝ. Зад тях вървяха четирима индианци-носачи, нарамили съставните части на лагера: рогозките за спане, поправения трон, гипсовия ангел и сандъка с останките на двамата Амадисовци, Фотографът следваше кервана на велосипеда си, но без да го настига, сякаш нямаше нищо общо с него.

Бяха минали шест месеца от пожара и бабата имаше вече ясна представа какви приходи носи тяхното предприятие.

— Ако нещата продължават все тъй — каза тя на Ерендира, — ще ми изплатиш дълга си за осем години, седем месеца и единайсет дни.

И пак започна да проверява на ум сметките — със затворени очи, прехвърляйки между пръстите си някакви зърна, който вадеше от един вътрешен джоб, скривалище и на парите. Накрая допълни:

— Разбира се, ако не смятаме надниците и храната на индианците и някои други, по-дребни разходи.

Ерендира вървеше в крак с магарето, задушавана от горещината и прахта, и никак не оспори сметката на баба си, но едва се сдържа да не заплаче.

— Сякаш имам в костите си разтрошено стъкло — рече тя.

— Ти се опитай да заспиш.

— Добре, бабо.

Затвори очи, пое дълбоко глътка парещ въздух и продължи да върви, заспала.

Сред облаците прах на хоризонта се появи една камионетка, натоварена с птичи клетки, разгони по пътя си козлите и писукането на

птиците в нея обля като струя прохладна вода неделната сънливост на Сан Мигел дел Десиерто. На кормилото седеше плещест холандец-чифликчия с насечено от ветрищата лице и мустаци с цвета на катерица, наследени от някой працядо. На другата седалка пътуваше синът му Одисей — златокос юноша с морскосини самотни очи и с външност на преоблечен ангел. Вниманието на холандеца беше привлечено от някаква походна палатка, пред която чакаха ред всичките войници от местния гарнизон. Насядали бяха по земята и пиеха от една и съща бутилка, като си я подаваха от уста на уста, а на главите им стърчаха клони от бадемови дървета — като че ли се намираха в засада и щяха да се хвърлят в бой.

— Какво ли продават там, дявол да го вземе?

— Една жена продават — отвърна му съвсем непринудено синът.
— Ерендира се казва.

— Ти откъде знаеш?

— Всички в пустинята знаят — отвърна Одисей.

Холандецът отиде в хотелчето на селището. Одисей се позабави в камионетката, със сръчни пръсти отвори една чанта за книжа, която баща му беше оставил на седалката, извади пачка банкноти, пъкна няколко в джобовете си и остави пак всичко, както си беше. Същата нощ, докато баща му спеше, той излезе през прозореца на странноприемницата и отиде да се нареди на опашката пред палатката на Ерендира.

Там веселбата беше в разгара си. Пияните новобранци танцуваха един с друг, за да не отиде зян безплатната музика, а фотографът правеше нощни снимки с помощта на листови магnezий. Докато следеше как върви търговията, бабата броеше банкноти в скута си, разпределяше ги на равни купчинки и ги нареждаше в една кошница. По това време нямаше повече от дванайсет войници, но опашката от следобеда се беше удължила от цивилни клиенти. Одисей беше последният.

Дошъл беше редът на един войник с мрачно лице. Бабата не само че му прегради пътя, но и не пожела да се докосне до парите му.

— Не, синко — рече му, ти няма да влезеш дори и за всичкото злато на света. Зъл дух носиш.

Войникът не беше от този край и се изненада.

— Какво значи това?

— Че носиш зъл дух и го предаваш на другите — рече бабата. — Стига му на човек да те погледне в лицето.

Отстрани го с ръка, но без да го докосва, и даде път на следващия войник.

— Влизай ти, драгуне — рече му весело. — И не се бави, че родината има нужда от тебе.

Войникът влезе, но веднага се върна, защото Ерендира искала да говори с баба си. Тя закачи на ръката си кошницата с парите и влезе в палатката. Вътре беше тясно, но чисто и подредено. На един брезентов креват в дъното лежеше Ерендира и трепереше цялата, без да може да се овладее. Беше измъчена и вмирисана на войнишка пот.

— Умирам, бабо! — изхълца тя.

Бабата пипна челото ѝ и като се увери, че няма температура, опита се да я утеши.

— Най-много десетина войници да са останали — рече тя.

Ерендира избухна в плач и зави като уплашено животно. Тогава бабата разбра, че е прехвърлила границата на ужаса, и започна да я гали по главата, да я утешава.

— Слаба си, там е цялата работа — рече ѝ тя. — Хайде недей плака повече; изкъпи се със салвия, да се съвземеш.

Когато Ерендира започна да се успокоява, излезе навън и върна парите на войника, който чакаше.

— Свърши за днес — рече му. — Ела пак утре и пръв ще те пусна. — После викна на другите от опашката: — Край, момчета. До утре в девет.

Редицата се разсипа, войници и цивилни нададоха викове на негодувание. Бабата ги пресрещна шеговито, но съвсем не на шега размахваше опустошителната си тояга.

— Нахалници! Мръсници! — крещеше им. — Вие да не си мислите, че това момиче е от желязо! Бих искала да ви видя аз на нейното място! Развратници! Отрепки!

Мъжете ѝ отвърщаха с по-тлъсти ругатни, но накрая тя успя да потуши бунта и стоя на пост с тоягата, докато не раздигнаха масите със закуски, докато не разглобиха лотариите. Тъкмо се канеше да влезе в палатката, когато съзря Одисей — цял-целеничък, сам на празното и тъмно място, където допреди малко беше редицата от мъже. Особена

светлина струеше от него и сякаш само заради лъчистата си хубост той беше видим в тъмнината.

— Ами ти? — рече му бабата. — Къде си оставил крилете си?

— Аз нямам, но моят дядо наистина е имал — отвърна Одисей с присъщата си непринуденост. — Само че никой не вярва.

Бабата пак го заразглежда като омагьосана.

— Аз пък вярвам — каза му тя. — Сложи си ги и ела утре с тях.

Влезе в палатката и остави Одисей да грее на мястото си.

На Ерендира ѝ поолекна след банята. Беше си облякла късичък комбинезон с бродерии и си бършеше косата, преди да легне, но все още с усилие потискаше сълзите си. Бабата спеше.

Изад кревата на Ерендира съвсем бавно се подаде главата на Одисей. Тя видя неспокойните бистри очи, но преди да каже нещо, разтърка лице с пешкира, за да се увери, че не ѝ се привижда. Когато Одисей примигна за първи път, Ерендира го попита съвсем тихо:

— Ти кой си?

Одисей се показа до раменете.

— Казвам се Одисей — отговори ѝ. После и показа откраднатите банкноти и добави: — Имам пари.

Ерендира се подпря с ръце на кревата, доближи лицето си до лицето на Одисей и двамата продължиха тъй да си приказват, също като деца в първоначално училище.

— Трябва да се наредиш на опашка.

— Цялата вечер чаках.

— А сега ще трябва да почакаш до утре — каза Ерендира. — Чувствувам се като пребита в кръста.

В този миг бабата започна да говори насън:

— Двайсет години ще станат, откак валя за после ден път. Такава страшна буря се изви, че дъждът се размеси с морска вода и къщата осъмна пълна с риби и охлюви и дядо ти Амадис, мир на праха му, видя една лъчиста риба да плува във въздуха.

Одисей пак се скри зад кревата. Ерендира се засмя развеселена.

— Бъди спокоен — каза му тя. — Винаги се държи като ненормална, като заспи, но дори и земетресение не може да я събуди.

Одисей отново се показа. Ерендира го погледна с дяволита и дори малко ласкава усмивка и махна от рогозката мръсния чаршаф.

— Ела — рече му, — помогни ми да сменя чаршафа.

Тогава Одисей излезе иззад кревата и хвана чаршафа за единия край. Той беше много по-голям от рогозката, затова трябваше да го нагъват. След всяко сгъване Одисей все повече се приближаваше до Ерендира.

— Мислех, че ще подлудея, ако не те видя — каза той изведнъж.
— Всички разправят, че си много хубава, я това е истина.

— Само че скоро ще умра — каза Ерендира.

— Мама казва, че който умре в пустинята, не отива на небето, а в морето — каза Одисей.

Ерендира остави настрана мръсния чаршаф и покри рогозката с друг — чист и изгладен.

— Аз не съм виждала морето — каза тя.

— Също като пустинята е, само че с вода — рече Одисей.

— Тогава значи не може да се ходи по него.

— Баща ми знае един човек, който можел, но това е било много отдавна.

Ерендира беше възхитена, но ѝ се спеше.

— Ако дойдеш утре по-рано, ще бъдеш пръв — рече му тя.

— На разсъмване заминаваме с татко — каза Одисей.

— И няма ли да минете пак оттука?

— Кой знае кога ще е — рече Одисей. — Сега минахме случайно, защото се загубихме на път към границата.

Ерендира погледна замислено спящата баба.

— Добре, дай ми парите — реши тя.

Одисей ѝ ги даде. Ерендира легна на кревата, но той не мръдна от мястото си, обзет от колебание: в решителния миг храбростта му беше намалела. Ерендира го хвана за ръката, да го подкани да побърза, и едва тогава усети неговото терзание. Този страх ѝ беше познат.

— За първи път ли ти е? — попита го тя.

Одисей не отговори, но се усмихна отчаяно. Ерендира веднага стана друга.

— Дишай бавно — каза му. — Винаги е тъй в началото, а после дори не усещаш.

Сложи го да легне до себе си и докато го събличаше, успокояваше го с майчини думи и ласки.

— Как се казваш?

— Одисей.

— Това е някакво чуждо име — каза Ерендира.

— Не, това е име на мореплавател.

Ерендира оголи гърдите му, целуна го няколко пъти леко, помириса го.

— Изглеждаш целият като златен, — рече тя, — но миришеш на цветя.

— На портокали навярно — каза Одисей. Вече поуспокоен, той се усмихна съучастнически: — Натоварили сме много птички, за да заблудим полицията, а всъщност караме за границата контрабанда портокали.

— Портокалите не са контрабанда — възрази Ерендира.

— Нашите са контрабанда — каза Одисей. — Всеки един струва по петдесет хиляди песо.

Ерендира се засмя за първи път от много време:

— Най-много ми харесва, че с такава сериозност измисляш разни глупости.

Беше станала искрена и бърлива, сякаш невинността на Одисей бе променила не само настроението ѝ, но и същността ѝ. На толкова малко разстояние от съдбата, бабата продължаваше да говори насън:

— По онова време те донесоха в къщи. В началото на март беше. Приличаше на гуцер, завит в памук. Амадис, баща ти, млад и хубав, беше толкова щастлив онзи следобед, че изпрати да докарат около двайсет каруци, натоварени с цветя. Викаше и хвърляше цветя по улицата, докато цялото село се позлати от цветя като морето.

Бълнува няколко часа на висок глас и с упорита страст. Но Одисей не я чуваше, защото Ерендира го любеше искрено и силно. Докато бабата все бълнуваше, тя пак го люби — за половината цена. И продължи да го люби до сутринта, без пари.

Група мисионери с вдигнати нагоре кръстове стояха рамо до рамо сред пустинята. Силен вятър — също като вятъра на нещастieto — шибаше кълчищните им раса и буйните им бради и те едва успяваха да се държат на краката си. Зад гърба им беше сградата на мисията — колониална грамада с мъничка камбанария над неравните варосани стени.

Най-младият мисионер, който командуваше групата, посочи с пръст една естествена пукнатина в лъскавата като стъкло глинеста почва.

— Да не сте престъпили тази черта! — извика той.

Четиримата носачи — индианци, които носеха бабата в една дъсчена носилка, спряха, щом чуха този вик. Макар че седеше неудобно в носилката и беше като затъняла от потта и прахта на пустинята, бабата пазеше гордия си вид. Ерендира вървеше пеша. Зад носилката се точеше върволица от индианци-носачи, а най-отзад ги следваше фотографът на своя велосипед.

— Пустинята не е на никого — каза бабата.

— На бога е — каза мисионерът, — а вие с вашата гнусна търговия погазвате неговите свещени закони.

Тогава бабата долови в думите на мисионера изговора и стила на стара Испания и реши да не влиза в открита схватка, за да не си строши главата в неговата непримиримост. Затуй остави своята напереност.

— Аз не разбирам тайните ти намеци, синко.

Мисионерът посочи Ерендира:

— Това същество е непълнолетно.

— Да, но е моя внучка.

— Толкова по-зле — отвърна мисионерът. — Поверете я на нас, с добро я оставете, или ще трябва да прибегнем до други средства.

Бабата не очакваше, че ще стигнат чак дотам.

— Хубаво де, хубаво — отстъпи тя уплашена. — Само че рано или късно аз ще мина през тази черта, ще видиш.

Три дни след срещата с мисионерите бабата и Ерендира спяха в едно село близо до манастира, когато няколко тайнствени и безмълвни тела, пълзящи като войници пред атака, се вмъкнаха в палатката им. Това бяха шест послушнички-индианки, силни и млади, с ленени раса, които сякаш фосфоресцираха под внезапните лунни проблясъци. Без да вдигат ни най-малък шум, те завиха Ерендира в една мрежа срещу комари, вдигнаха я, без да я събудят, и я понесоха като риба, голяма и крехка риба, уловена в мрежа от лунна светлина.

Бабата опита всички възможни средства, за да освободи своята внучка от попечителството на мисионерите. Едва когато разбра, че всичките са негодни — От най-законните до най-нечестните, — тогава

се обърна към гражданската власт, която се упражняваше от военен. Намери го в двора на къщата му. Гол до кръста, той стреляше с пушка в един облак, тъмен и самотен сред пламтящото небе. Мъчеше се да го пробие, че да завали дъжд. Изстрелите му бяха ожесточени и безплодни, но той спря да чуе какво иска бабата.

— Аз не мога нищо да направя — обясни ѝ той, след като я изслуша. — По силата на Конкордата, отците имат право да я задържат, докато стане пълнолетна. Или докато се омъжи.

— Е тогава за какво сте кмет? — попита бабата.

— За да карам облаците да пускат дъжд — рече кметът.

После, като видя, че облакът е отплувал далеч и не може да го стигне, той прекъсна своите служебни задължения и се зае изцяло с бабата.

— На вас ви трябва един човек с голяма тежест, който да отговаря за вас — рече ѝ той. — Който да гарантира за вашето благочестие и нравственост със специално писмо и подпис. Не познавате ли сенатора Онесимо Санчес?

Седнала под голото слънце на един стол, прекалено тесен за нейните неземни кълки, бабата отвърна с тържествен гняв:

— Аз съм една бедна жена, съвсем сама сред огромната пустиня.

Изкривил от жега дясното си око, кметът я изгледа със съжаление.

— Тогава не си губете повече времето, сеньора — каза ѝ той. — Отишла е по дяволите.

Само че тя не беше отишла по дяволите. Бабата опъна палатката си пред манастира на мисията и седна да обмисля положението — също като самотен войн, обсадил укрепен град. Амбулантният фотограф, който я познаваше много добре, натовари своите партакешки на багажника на велосипеда и се приготви да поеме сам по широкия свят, когато я видя на слънчевия пек, с вторачени в манастира очи.

— Ще видим кой пръв ще се умори — каза бабата, — те или аз.

— Те са тук от триста години и още деянят — рече фотографът.
— Аз си отивам.

Едва тогава бабата видя натоварения велосипед.

— Ти накъде си се запътил?

— Накъдето ме отвее вятърът — каза фотографът и тръгна. — Светът е широк.

Бабата въздъхна.

— Не е чак толкова широк, колкото си мислиш ти, неблагодарнико.

Но въпреки яда си, не обърна глава към него, за да не откъсне очи от манастира. Не ги откъсна в продължение на много дни — нажежени като пещ дни, — на много нощи със залутани ветрища. Не ги откъсна и през времето за медитация, когато никой не излизаше от манастира. Индианците построиха до палатката навес от палми и под него закачиха своите хамаци, а бабата до много късно не лягаше да спи, клатеше глава на трона и с непобедимата решителност на лежащ бивол преживяше суровите зърна от джоба си.

Една нощ съвсем близко край нея минаха бавно в редица един зад друг няколко покрити камиона. Единствени светлини им бяха гирлянди от цветни фарове, които им придаваха вид на призрачни олтари. Бабата ги позна веднага, защото бяха също като камионите на двамата Амадисовци. Последният камион от конвоя изостана, спря и един мъж слезе от кабината да оправи нещо на каросерията. Сякаш беше копие на двамата Амадисовци — фуражка с обърната нагоре козирка, високи ботуши, два патрондаша, кръстосани на гърдите, пушка и два пистолета. Бабата не можа да устои на изкушението и извика мъжа.

— Не ме ли познаваш коя съм? — попита го тя.

Човекът безмилостно я освети с фенерчето си и разгледа изсушеното от безсъние лице, угасналите от умора очи, повехналите коси на тази жена, която дори на нейната възраст, в нейното тежко положение и при такава рязка светлина право в лицето, можеше да каже, че е била най-голямата хубавица на света. След като я гледа достатъчно, за да се увери, че никога не я е виждал, той изгаси фенерчето.

— Единственото, което мога да кажа с пълна сигурност — рече той, — е, че не сте от богородиците.

— Напротив! — каза бабата със сладък глас. — Аз съм Дамата.

— Каква Дама?

— На Амадис Велики.

— Вие май не сте с всички си — каза той, напрегнат. — Какво искате от мене?

— Да ми помогнете да спася своята внучка, внучката на Амадис Велики, дъщеря на нашия Амадис, която е затворена в този манастир.

Човекът надделя страха си.

— Сбъркали сте адреса — рече той. — Ако мислите, че ние можем да се месим в божите работи, тогава значи не сте тази, за която се представяте, и си нямате понятие от контрабанда.

Тази нощ бабата спа още по-малко от предишните нощи. Преживя зърна и мисли, завита в едно вълнено одеяло. А нощните часове объркваха нейното подсъзнание на потиснатите сънища направиха да излязат, макар че беше будна, и тя трябваше да притиска сърцето си с ръка, за да не я задуши споменът за крайморската къща с големи червени цветя, където бе познала щастието. Будува тъй, докато не удари камбаната на манастира и не светнаха първите прозорци и пустинята не се напои с мириса на топла нафора. Едва тогава се предаде на умората, измамена от илюзията, че Ерендира е станала вече и търси начин да избяга, за да се върне при нея.

А Ерендира, напротив, откак я бяха завели в манастира, не беше загубила нито една нощ в безсъние. С градинарски ножици я остригаха и главата ѝ заприлича на четка. Облякоха ѝ расо от грубо платно, като за новачките, дадоха ѝ кофа вода с гасена вар и метла да варосва стъпалата на стълбищата веднага щом някой минеше по тях. Това беше зверски труд, защото мисионери с кални обуца и послушнички непрекъснато се качваха и слизаха, но след убийствената каторга на кревата той беше празник за Ерендира. Освен това, не само тя единствена капваше от умора до вечерта. Този манастир се беше посветил на борба не с дявола, а с пустинята и затова Ерендира виждаше как послушничките-индианки с бой усмиряват кравите, за да могат да ги издоят в краварника, как подскачат по цял ден върху дъските, за да изстискат сиренето, как помагат на козите при трудно раждане. Виждаше ги как се потят като стари хамали, за да извадят вода от кладенеца и с неимоверни усилия да полеят зеленчуковата градина — плод от дръзкия труд на други послушнички, които с мотики бяха разкопали каменливата земя на пустинята, за да посеят зеленчуци в нея. Видя земния ад на пещите за хляб и на стаите за гладене. Видя веднъж как една монахиня подгони из двора едно прасе, подхлъзна се, както беше хванала за ушите подивялото животно, и падна в локва кал, но не го пусна. Две послушнички с кожени

престилки ѝ помогнаха да го усмири и една от тях го закла с касапски нож и целите бяха опръскани с кръв и кал. Виждаше в построеното понастрана отделение на болницата туберкулозни монахини по нощници като савани. Докато чакаха последната заповед на бога, те бродираха сватбени покривала по терасите. А в това време мъжете проповядваха из пустинята. Ерендира живееше в своя полумрак и откриваше нови форми на красота и ужас, които никога не си беше представяла в тесния свят на кревата, но откакто я доведоха в манастира, нито най-грубите, нито най-слаждодумните послушнички бяха успели да изтръгнат от нея дори една-единствена дума. Една сутрин, докато гасеше вар в кофата, тя дочу особена музика — като бистра светлина, по-бистра от светлината на пустинята. Очарована от чудото, тя надникна в една огромна празна зала с голи стени и големи прозорци, през които на пориви нахлуваше и се утаяваше ослепително светлият юнски ден, а в средата една красива монахиня, която тя не беше виждала, свиреше на клавицимбал великденска оратория. Ерендира се заслуша със замряло сърце и докато не удари камбаната за обед, не мигна и не мръдна. След като се наобядваха, пак белосва стълбите с метлата. Изчака послушничките да престанат да сноват нагоре-надолу и като остана сама, спокойна, че никой не може да я чуе, за първи път, откак бе влязла в манастира, проговори.

— Щастлива съм! — изрече тя.

Угаснаха надеждите на бабата, че Ерендира ще избяга, за да се върне при нея, но тя продължаваше своята гранитна обсада, без да вземе каквото и да е решение чак до Петдесетница. По онова време мисионерите претърсваха пустинята — ловяха бременни жени в незаконно съжителство, за да ги омъжат. Качени на едно раздрънкано камионче, с четирима добре въоръжени войници и сандък с евтини дрънкулки, те стигаха и до най-забутаните селца. Най-трудното в този лов на индианци беше да се убедят жените, които се отбраняваха срещу тази божия благодат с правдивия довод, че мъжете карат законните си жени да работят повече, отколкото незаконните, докато самите те си спят, разперили крака в хамаците. Налагаше се да ги привличат с измама, да разтопяват волята божия в сладкия сироп на техния роден език, за да им се стори не чак толкова горчива, но и най-хитрите склоняваха накрая пред лъскавите обеци. С мъжете, напротив, никак не си поплюваха. Щом получеха съгласието на жените, изритаха

ги от хамаците и вързани ги натоварваха отзад в камиона и ги откарваха да ги оженят насила.

Няколко дни наред бабата виждаше натовареното с бременни индианки камионче на път за манастира и не се досещаше какви възможности крие това за нея. Сети се чак в неделя на Петдесетница, когато чу камбаните да бият празнично, видя окъсаното и весело множество, тръгнало за празника, и сред него — бременни жени със сватбени воали и венци, хванали под ръка случайните си съпрузи, за да ги направят законни в общата венчавка.

Между последните в шествието мина едно момче с невинно сърце, с права черна индианска коса, остригана до голо, и облечено в парцали, с великденска свещ е панделка в ръката. Бабата го повика.

— Кажи ми едно нещо, синко — попита го тя с най-мазния си глас: — Защо си се хванал ти на това хоро?

Момчето се чувствуваше неловко със свещта, пък и трудно му беше да си затвори устата — заради щръкналите като на магаре зъби.

— Ами защото отците ще ми дадат първо причастие — рече то.

— Колко ти платиха?

— Пет песо.

Бабата извади от вътрешния си джоб пачка банкноти и момчето се ококори, като ги видя.

— Аз пък ще ти дам дващсет — рече бабата. — Само че не за да приемеш първо причастие, а за да се ожениш.

— Ами за кого?

— За моята внучка.

И тъй, Ерендира се омъжи в двора на манастира — под платненото си расо на новачка, с дантелена пелеринка, подарък от послушничките, и без да знае поне как се казва съпругът, който ѝ беше купила баба ѝ. С плаха надежда изтърпя болките в коленете, притиснати в селитрената земя, изтърпя вонята на пърчотина от двестата бременни булки, изслуша от край до край, като наказание, посланието на свети Павел, изгърмяно на латински език под неподвижното палецо слънце. С плаха надежда — защото мисионерите не намериха начин да се противопоставят на тази непредвидена сватба-капан, но ѝ обещаха да направят последен опит да я оставят в манастира. Въпреки това, след като свърши церемонията, в присъствие на игумена, на кмета-военен — същия,

дето стреляше в облаците, — на новоизлюпения си съпруг и на невъзмутимата си баба, Ерендирата отново се поддаде на магията, която я владееше от самото ѝ рождение, и когато я попитаха каква е нейната последна, свободна и истинска воля, тя дори не се поколеба.

— Искам да си отида — каза тя и добави, посочвайки съпруга си: — Само че не с него, а с баба си.

Одисей целия следобед се мъчи да открадне един портокал от градината на баща си, но той не го изпусна от очи, докато подкастриха болните дървета, а майка му го следеше от къщи. Затова се отказа от намерението си, поне за този ден, и съвсем неохотно остана да помага на баща си, докато не подкастриха и последните портокалови дървета.

Просторната градина беше мълчалива и потайна, а дървената къща с ламаринен покрив и с мрежи от медени жици на прозорците имаше голяма тераса, издигната на стълбове, с примитивни растения с могъщи цветове. Майката на Одисей лежеше на терасата в един виенски люлеещ се стол, с опушени листа на слепоочията за облекчаване на главоболието, и нейните очи на чиста индианка следяха движенията на сина като секира от невидими лъчи дори в най-скритите места на портокаловата градина. Беше голяма хубавица, много по-млада от съпруга си, и не само продължаваше да ходи облечена в носията на своето племе, но познаваше и най-древните тайни на своите деди.

Когато Одисей се върна в къщата със сечивата за подкастриане, майка му го помоли да ѝ подаде от една масичка наблизо лекарството за четири часа. Щом той докосна чашата и шишенцето, те мигом измениха цвета си. После пипна просто така, от чиста палавщина, една кристална кана, която стоеше на масата заедно с други чаши, и каната посиня. Майка му го наблюдаваше, докато пиеше лекарството си, и когато се увери, че това не е някакво бълнуване от силното главоболие, попита го на езика гуахира:

— Откога е това?

— Откак се върнахме от пустинята — каза Одисей, също на гуахира. — Само със стъклените предмети става.

За да ѝ покаже, той докосна една след друга чашите на масата и всичките се оцветиха в различни цветове.

— Тези работи стават само от любов — каза майката. — Коя е?
Одисей не отговори. Баща му, който не знаеше езика гуахира, мина в това време през терасата с клонче портокали.

— За какво говорите? — попита той Одисей на холандски.

— За нищо особено — отвърна Одисей.

Майката на Одисей не знаеше холандски. Когато мъжът ѝ влезе в къщата, тя попита сина си на гуахира:

— Какво ти каза?

— Нищо особено — каза Одисей.

Баща му влезе в къщата и той го загуби от очи, но отново го видя през един прозорец на кабинета му. Майката почака да остане насаме с Одисей и тогава настойчиво го попита:

— Каж ми коя е.

— Никоя не е — каза Одисей.

Отговори ѝ небрежно, защото следеше внимателно движенията на баща си в кабинета. Видя го, че слага портокалите върху касата, за да отключи. Но докато той следеше баща си, майка му следеше него.

— Ти отдавна не ядеш хляб — забеляза тя.

— Не го обичам.

Лицето на майката изведнъж необичайно се оживи.

— Това е лъжа — каза тя. — Ти не ядеш хляб, защото си болен от любов. Болните от любов не могат да ядат хляб. — Гласът и очите ѝ от умолителни станаха заплашителни. — По-добре да ми кажеш коя е — каза тя, — иначе насила ще ти направя очистителни бани.

В кабинета си холандецът отвори касата, сложи вътре портокалите и пак затвори бронираната врата. Тогава Одисей се отдалечи от прозореца и раздражено отговори на майка си:

— Казах ти вече, никоя не е. Ако не ми вярваш, попитай татко.

Холандецът излезе от кабинета, палейки своята лула на мореплавател, със скъсана Библия под мишницата. Жената го попита на испански:

— С кого сте се запознали в пустинята?

— С никого — отвърна мъжът ѝ малко занесено. — Ако не ми вярваш, попитай Одисей.

Седна в дъното на терасата да изпуши лулата си и не мръдна, докато всичият тютюн в нея не изгоря. После отвори наслуки

Библията и почти два часа чете на глас оттук-оттам, на гладък и високопарен холандски език.

В полунощ Одисей още продължаваше да мисли и толкова напрегнати бяха мислите му, че не можеше да заспи. Въртя се в хамака още един час, мъчейки се да превъзмogne болката на спомените, докато накрая самата болка не му даде необходимата сила, за да се реши. Тогава obu каубойските си панталони и ботушите за езда, облече карираната си риза, скочи от прозореца и избяга с камионетката, натоварена с птици. Като минаваше през градината, откъсна трите узрели портокала, които не можа да открадне следобед.

Останалата част от нощта пътува през пустинята, а на разсъмване започна да разпитва по села и махали накъде е тръгнала Ерендира, но никой не можа да го упъти. Най-сетне му казаха, че се движела след предизборната свита на сенатора Онесимо Санчес, а той трябвало да бъде този ден в Нуева Кастиля. Не го намери там, а в следващото село, и Ерендира вече не вървеше с него, защото бабата успяла да го убеди да удостовери нравствеността ѝ с едно писмо, написано и подписано собственоръчно от него, и тръгнала из пустинята да отваря с него по-здраво залостени врати.

На третия ден срещна онзи от националната поща и той му каза накъде да поеме.

— Тръгнаха към морето — рече той. — И бързай, че тази проклета старица има намерение да се прехвърли на остров Аруба.

След половин ден път в тази посока Одисей различи просторното и мръсно платнище, което бабата беше купила от един разорен цирк. Бродещият фотограф се беше върнал при нея, убеден, че светът наистина не е чак толкова голям, колкото си мислеше той, и беше опънал близо до палатката своите идилични платна. Група свирачи с медени тръби — привличаха клиентите на Ерендира с тъжен валс.

Одисей дочака своя ред, за да влезе, и първото, което привлече вниманието му, бяха редът и чистотата вътре в палатката. Креватът на бабата отново беше придобил великолепието от епохата на вицецралството, статуята на ангела беше на мястото си — до погребалния сандък на двамата Амадисовци, а освен това имаше и една вана от цинк с лъвски крачета. Ерендира лежеше на своето ново легло с балдахин, гола и спокойна, и в процедурата през платнището на

палатката светлина от нея сякаш струеше лъчиста детинска невинност. Тя спеше с отворени очи. Одисей застана до нея, с портокалите в ръка, и забеляза, че тя го гледа, но не го вижда. Тогава прокара длан пред очите ѝ и я повика с името, което си беше измислил, като си мечтаеше за нея.

— Ариднере!

Ерендира се събуди. Като се усети гола пред Одисей, изписка глухо и се покри с чаршафа презглава.

— Не ме гледай — каза тя. — Ужасна съм.

— Цялата си оранжева като портокал — каза Одисей и поднесе плодовете към очите ѝ, за да може тя да сравни. — Погледни!

Ерендира откри очите си и видя, че портокалите са също като нея по цвят.

— Сега не искам да оставаш — каза тя.

— Аз влязох само за да ти покажа нещо — каза Одисей. — Гледай внимателно.

Обели с нокти един портокал, разцепи го с две ръце и показа на Ерендира вътрешността му: в самото сърце на плода се беше впил истински диамант.

— Ето какви портокали караме ние на границата — каза той.

— Но това са живи портокали! — възкликна Ерендира.

— Разбира се — засмя се Одисей. — Баща ми ги сади. Ерендира не можеше да повярва. Отви лицето си, взе диаманта с два пръста и учудено го заразглежда.

— С три такива света ще обиколим — каза Одисей.

Ерендира му върна диаманта с израз на тъга. Одисей добави настойчиво:

— Освен това, имам камионетка! И ето какво още... Погледни! — той извади изпод ризата си един старовремски пистолет.

— Аз не мога да отида никъде, преди да са минали десет години — каза Ерендира.

— Ще отидеш! — каза Одисей. — Тази нощ, след като заспи белият кит, аз ще бъда хей там навън и ще крещя като кукумявка.

И той повтори толкова точно вика на кукумявката, че очите на Ерендира за първи път се усмигнаха.

— Тя ми е баба — възрази тя.

— Кукумявката ли?

— Китът.

Двамата се разсмяха на грешката, но Ерендира се върна към мисълта си.

— Никой не може да отиде никъде без разрешение на баба си.

— Ти не бива нищо да й казваш.

— Тя ще разбере, тъй или иначе. На нея всичко ѝ се присънва.

— Когато започне да сънува, че си избягала, ние вече ще бъдем отвъд границата. Ще я прехвърлим като контрабандистите... — каза Одисей.

Въртейки пистолета сръчно като разбойник от филмите, той повтори с глас звука на изстрелите, за да види Ерендира колко е храбър и да я насърчи.

Тя не каза нито „да“, нито „не“, но очите ѝ въздъхнаха. С една целувка, се сбогува с Одисей. Той развълнувано прошепна:

— Утре ще видим корабите!

Същата вечер малко след седем Ерендира вчесваше баба си, когато отново задуха вятърът на нейното нещастие. Вътре в палатката, на завет, бяха и носачите-индианци и диригентът на оркестъра — чакаха да им платят за седмицата. Бабата преброи банкнотите в един сандък до себе си и след като погледна в една тетрадка със сметките, даде пари на главния от индианците.

— Дръж — рече му тя, — дващсет песо за седмицата, без осем за храната, без три за водата, без петдесет сентаво за ризите остават осем и петдесет. Хубаво ги преброй.

Главният от индианците преброи парите и всичките се отдръпнаха назад с поклон.

— Благодарим ти, бяла жено.

После дойде ред на диригента. Бабата погледна в тетрадката със сметките и се обърна към фотографа, който се мъчеше да закърпи ръкава на апарата си с лепенки от гутаперча.

— Какво се разбрахме — попита го тя, — ще платиш ли една четвърт за музиката или няма да платиш?

Фотографът дори не вдигна глава, когато ѝ отговори:

— Музиката не излиза на снимките.

— Но буди желание у хората да се снимат — възрази бабата.

— Напротив — рече фотографът, — припомня им за смъртта и после излизат на снимките със затворени очи.

Диригентът се намеси:

— Не ги кара музиката да си затварят очите — каза той, — ами светкавицата за снимане на тъмно.

— Музиката е — настоя фотографът.

Бабата сложи край на спора.

— Ти не се опъвай толкова рече тя на фотографа. — Я виж колко хубаво вървят работите на сенатора Онесимо Санчес. И то е само благодарение на музикантите, дето ги води със себе си. Не е справедливо туй бедно създание да носи върху себе си цялата тежест на разходите.

— Аз ще продължа пътя си сам — каза фотографът. — В края на краищата, аз съм човек на изкуството.

Бабата сви рамене и се зае с музиканта. Подаде му едно тесте банкноти — колкото показваше цифрата, на писана в тетрадката.

— Двеста петдесет и четири банкноти по петдесет сентаво всяка — рече му тя, — плюс трийсет и две за неделните и за панаирните дни, по шейсет сентаво всяка, стават сто петдесет и шест и двайсет.

Музикантът не пое парите.

— Сто седемдесет и две и четиридесет — възрази той. — Валсовете са по-скъпи.

— Че защо?

— Защото са по-тъжни — каза диригентът.

Бабата го накара да вземе парите.

— Тогава тази седмица ще ми изсвириш по две весели парчета за всеки валс, който ти дължа, и нека мир да има.

Музикантът не разбра логиката на бабата, но докато разгадаваше гатанката, съгласи се с нейната сметка. В този миг един ужасен порив на вятъра понечи да изтръгне палатката из корен и в тишината, която остави след себе си, навън се чу, ясен и зловец, викът на кукумявката.

Ерендира не знаеше какво да направи, за да скрие смущението си. Затвори сандъка с парите и го прибра под кревата, но когато подаде ключа на баба си, тя по ръката ѝ разбра колко е уплашена.

— Не се страхувай — каза ѝ тя, — през ветровити нощи винаги има кукумявки.

Но въпреки това, като видя фотографа да излиза с апарата на рамо, не прояви същото убедено спокойствие.

— Ако искаш, остани до утре — предложи му. — Смъртта се разхожда навън тази нощ.

Фотографът също чу крясъка на кукумявката, но външно не трепна.

— Остани, синко — настоя бабата, — пък макар и заради обичта ми към тебе.

— Само че няма да платя за музиката — каза фотографът.

— А, не — рече бабата. — Такива да ги нямаме.

— Ето на, виждате ли! Вие никого не обичате.

Бабата побеля от яд.

— Махай се тогава, кучи сине!

Толкова оскърбена се почувствува, че докато Ерендира ѝ помагаше да си легне, тя още продължаваше да го обсипва с ругатни.

— Кучи син! — мърмореше тя. — Какво ли разбира това копеле от чуждите сърца!

Ерендира не ѝ обръщаше внимание, защото между поривите на вятъра кукумявката я викаше настойчиво и упорито и защото я терзаеха колебания. Бабата най-сетне легна — при същия ритуал, както в старата къща — и докато внучката ѝ вееше с ветрилото, тя надделя яда си и пак занарежда своите ялови поръки:

— Трябва да станеш рано, да ми свариш тревите за банята, преди да са дошли хората.

— Добре, бабо.

— Ще ти остане време и да изпереш мръсните дрехи на индианците. Така ще имаме още за нещо да им удържим идната седмица.

— Добре, бабо.

— И бавно да спиш, да не се измориш, че утре е четвъртък, най-дългият ден в седмицата.

— Добре, бабо.

— И да сложиш храна на камилската птица.

— Добре, бабо — каза Ерендира.

Остави ветрилото в горния край на леглото и запали две църковни свещи пред сандъка на техните двама мъртъвци. Вече заспала, бабата ѝ даде още едно, закъсняло нареждане:

— Да не забравиш да запалиш свещите на двамата Амадисовци.

— Добре, бабо.

Ерендира знаеше, че тя вече няма да се събуди, защото беше започнала да бълнува. Чу лая на вятъра край палатката, но и този път не позна, че това беше вятърът на нейното нещастие. Когато пак се разнесе крясъкът на кукумявката, тя излезе навън в нощта и нейният инстинкт за свобода най-сетне взе връх над притегателната сила на бабата.

Не беше направила и пет стъпки от палатката навън, когато видя фотографа. Той завързваше за багажника на велосипеда си своите партакеша. Съучастническата му усмивка я успокои.

— Аз нито съм чул, нито съм видял нещо — каза фотографът. — Нито пък ще платя за музиката.

И се сбoguва с една обща благословия, годна за всички случаи. Тогава Ерендира хукна към пустинята, изпълнена веднъж завинаги с решителност, и се загуби във ветровития мрак, откъдето идваше гласът на кукумявката.

Този път бабата веднага се обърна към гражданската власт. Комендантът на местния участък скочи от хамака в шест часа сутринта, когато тя пъкна в очите му писмото на сенатора. Бащата на Одисей чакаше пред вратата.

— Е, как искате да го прочета, дявол го взел, когато не мога да чета! — викна ѝ комендантът.

— Това е препоръчително писмо от сенатора Онесимо Санчес — обясни бабата.

Без да задава повече въпроси, комендантът грабна една пушка, закачена близо до хамака, и започна да крещи на своите подчинени, да им дава заповеди. След пет минути всички се качиха на една военна камионетка и полетяха към границата — при насрещен вятър, който заличаваше следите на двамата бегълци. На предната седалка, до шофьора, седеше комендантът. Отзад бяха холандецът и бабата, а на всяко стъпало имаше по един въоръжен войник.

Съвсем близо до селото спряха един керван от покрити с непромокаеми платнища камиони. Няколко мъже, които пътуваха скрити отзад в каросерията на последния, надигнаха платнището и се прицелиха в камионетката с картечници и бойни пушки. Комендантът попита шофьора на първия камион на какво разстояние са срещнали оттам една чифликчийска камионетка, натоварена с птици.

Преди да му отговори, шофьорът даде газ.

— Ние не сме доносчици — каза той възмутено, ние сме контрабандисти.

Когато съвсем близо до очите му преминаха опушените дула на картечниците, комендантът вдигна ръце и се засмя.

— Поне имайте срам и не кръстосвайте посред бял ден! — викна той след тях.

На последния камион отзад беше закачен лозунг: *Мисля за тебе, Ерендира.*

Колкото по на север отиваха, толкова по-сух ставаше вятърът, а с вятър слънцето приличаше още по-силно и вътре в затворената камионетка не можеше да се диша от жега и прах.

Бабата първа забеляза фотографа: въртеше педалите в същата посока, в която те летяха, само с една кърпа на главата, без никаква друга защита срещу слънчасване.

— Ето го! — посочи тя. — Този им е бил съучастник, кучият син!

Комендантът заповяда на един от войниците на стъпалата да се заеме с фотографа.

— Хвани го и ни чакай тук — рече му. — Ние ще е върнем.

Войникът скочи от стъпалото и викна два пъти на фотографа да спре. Поради насрещния вятър фотографът не го чу. Когато камионетката го задмина, бабата му направи някакъв неразбираем жест, но той го възприе като поздрав, усмихна се и ѝ махна с ръка. Изстрела не чу. Преметна се във въздуха и падна мъртъв върху велосипеда си, с разтрошена от куршума глава, без да разбере откъде му е дошло.

Още преди пладне започнаха да се виждат перушините. Вятърът ги носеше и бяха перушини от млади птици, а холандецът ги позна, защото бяха от неговите птици, оскубани от вятъра. Шофьорът измени малко посоката, натисна докрай скоростите и след по-малко от половин час съзряха на хоризонта камионетката.

Когато Одисей видя в огледалото, че се приближава някаква военна кола, направи усилие да увеличи скоростта, но моторът беше слаб. Пътували бяха, без да мигнат, и бяха капнали от умора и от жажда Ерендира дремеше на рамото на Одисей. Събуди се уплашена. Видя камионетката, която вече ги настигаше, и с наивна решителност грабна пистолета.

— Не върши работа — каза Одисей. — От времето на Франсис Дрейк е.

Чукна го няколко пъти и го хвърли през прозореца. Военният патрул задмина раздрънканата камионетка, натоварена е оскубани от, вятъра птици, направи рязък завой и препречи пътя ѝ.

Аз ги срещнах тъкмо по това време — времето на тяхното най-голямо благополучие, — но започнах да се ровя в подробностите на живота им много години по-късно, когато Рафаел Ескалона разказа в една песен ужасната развръзка на тази драма и ми се стори, че си заслужава да я разкажа. Аз продавах енциклопедии и медицински книги из провинция Риоача. Алваро Сепеда Самудио, който също обикаляше тези краища и продаваше машини за ледена бира, ме разведе със своята камионетка из селищата на пустинята с намерението да ми говори за не знам какво и двамата приказвахме за такива празни работи и изпихме толкова много бира, че, без да разберем кога и как прекосихме цялата пустиня и стигнахме до границата. Там беше палатката на амбулантната любов, окичена цялата с написани на платнища лозунги: „Ерендира е най-добрата“, „Върви и пак ела, Ерендира те чака“. „Няма живот без Ерендира“. Безкрайната извиваща се редица мъже от различни раси и съсловия приличаше на змия с прешлени-човеци, която дремеше по мегдани и площади, пъстроцветни пазарища и шумни панаири и се изхлузваше през улиците на онзи пълен с грохот град от пътуващи спекуланти. Всяка улица беше публична комарджийница, всеки дом — кръчма, всяка врата — убежище за бегълци. Безброй неразбираеми свирни и викове на продавачи се сливаха в един-единствен оглушителен тътен, който в убийствената жега звучеше панически.

Сред тълпата от скитници и хора без род и родина, се намираще и Блакаман Добрия. Покатерен на една маса, той подканяше да му дадат истинска отровна змия, за да изпробва на самия себе си някаква изнамерена от него противоотрова. Там беше и жената, дето се превърнала в паяк, защото не послушала родителите си. Срещу петдесет сентаво тя разрешаваше да я пипнат, за да видят, че няма измама, и отговаряше на всички въпроси, които пожелаеха да ѝ зададат във връзка с нейното нещастие. Имаше и един пратеник от задгробния

живот, дошъл да оповести, че скоро щял да се появи страхотният звезден прилеп, чието палецо сярно дихание щяло да преобърне наопаки всичко в природата и щяло да измъкне на повърхността тайните на морето.

Единствен тих залив беше кварталът на платената любов, докдето достигаше само ехо от градския тътен. В опустелите зали за танци се прозяваха от скука дошли от четирите посоки на света жени. Дремеха седешком през следобедните часове, без някой да отиде да ги събуди за любов, и под вентилаторите с впити е голото небе перки все чакаха звездния прилеп. Изведнъж една от тях стана и излезе на един балкон с теменуги над улицата. Долу се точеше опашката от поклонници на Ерендира.

— Я ми кажете вие какво толкова има тази Ерендира, дето ние го нямаме? — викна им жената.

— Писмо от един сенатор — провикна се някой.

Привлечени от виковете и смеха, и други жени излязоха на балкона.

— Колко дни вече я гледаме тази опашка — рече една от тях. — Представи си само: по петдесет песо от всеки!

Онази, дето беше излязла първа, реши:

— Аз отивам да видя какво ѝ е златно на тази мърша.

— И аз — рече друга. — Така ще е по-добре, отколкото да седя тук и да грея безплатно столовете.

По пътя се присъединиха други и когато стигнаха до палатката на Ерендира, представляваха вече голяма креслива компания. Влязоха, без да питат, изгониха с възглавници мъжа, когото свариха, вдигнаха кревата на Ерендира и като носилка го изнесоха на улицата.

— Това е беззаконие! — разкрещя се бабата. — Вероломна сган! Разбойнички! — А после се обърна към мъжете от опашката: — Ами вие, фустаджии, къде е мъжката ви чест, та позволявате да се подиграват тъй с едно нещастно и беззащитно момиче! Женчовци такива!

Продължи да крещи колкото ѝ глас държи и да размахва тоягата си срещу всеки, който понечи да се приближи до нея, но гневът ѝ оставаше нечут сред виковете и подигравките на тълпата.

Ерендира не можа да се спаси от тази разправа, защото ѝ пречеше кучешката верига, с която я завързваше баба ѝ за една пръчка

на кревата след опита за бягство. Но никакво зло не ѝ сториха. Разнесоха я в нейния подобен на олтар креват с балдахин по най-шумните улици, като алегорично шествие на окованата грешница, и накрая я оставиха на показ посред главния площад. Ерендира лежеше свита, скрила лицето си, но не плачеше. И тъй си остана, йод ужасното слънце на площада, хапейки от срам и гняв кучешката верижка на своята зла участ, докато някой милостиво не я покри с една риза.

Само този път ги видях, но по-късно научих, че останали в граничния град под закрилата на гражданската власт, докато сандъците на бабата започнали да се пукат и тогава поели към морето.

В туй царство на бедните никой не беше виждал толкова богатство на куп — цяло шествие от биволски коли, натоварени е жалки подобия на бившето великолепие, унищожено при пожара на къщата. И не само императорски бюстове и редки часовници, но и купено на старо пиано, и грамофон с ръчка за навиване и плочи с носталгични песни. Цяла върволица индианци товареха и разтоварваха, а група свирачи оповестяваха по селищата триумфалното им пристигане.

Бабата пътуваше на носилка, окичена е книжни гирлянди, под сянката на някаква църковна драперия, и все преживяше зърна от вътрешния си джоб. Монументалните ѝ размери още повече се бяха разраснали, защото под блузата си носеше жилетка от корабно платно, в която напъхваше — като куршуми в джобчетата на патрондаш — кюлчета злато. Ерендира беше до нея — облечена с ярки дрехи, с обеци, с разни висулки, но все още с кучешката верига на глезена.

— Не можеш да се оплачеш — каза баба ѝ на излизане от граничния град. — Имаш рокли като на царица, богато легло, собствен оркестър и четиринайсет индианци за слуги. Нали е прекрасно!

— Да, бабо.

— Когато вече няма да ме има край тебе — продължи баба ѝ, — няма да зависиш от мъжете, защото ще си имаш собствен дом в някой важен град. Ще бъдеш свободна и щастлива.

Това беше нова и съвсем неочаквана нейна пред става за бъдещето. Затова пък вече не приказваше за първоначалния дълг, чиито подробности се замазваха, а сроковете му се удължаваха, колкото повече растяха разходите на предприятието. Въпреки това Ерендира не изпусна дори една въздишка, която би дала възможност да проличи

какви са мислите ѝ. Безропотно изтърпя креватните изтезания край селитрените блата, в скованите от тежка дрямка наколни селища, до лунните катери на талковите мини. А баба ѝ все ѝ предсказваше какво бъдеще я чакало, сякаш на карти го четеше. Веднъж привечер, след като излязоха от едно мрачно, дефиле, усетиха вятър, напоен с дъха на древни лаври, и чуха откъслечни фрази от ямайска реч, и почувствуваха силна жажда за живот и сякаш бучка заседна в гърлото им — бяха стигнали морето.

— Ето го! — каза бабата, вдъхвайки след половин живот изгнание прозрачния като стъкло въздух на Карибско море. — Не ти ли харесва?

— Харесва ми, бабо.

Там опънаха палатката. Бабата приказва цяла нощ, без да сънува, и понякога смесваше спомените си с предсказания за бъдещето. Спа до по-късно, отколкото обикновено, и се събуди успокоена от ромона на вълните. Но въпреки това, докато Ерендира я къпеше, отново започна да ѝ предсказва бъдещето, и то тъй трескаво, сякаш бълнуваше наяве.

— Ще бъдеш важна господарка — говореше ѝ. — Знатна дама ще бъдеш и твоите питомки ще благоговоят пред тебе, а най-висшите власти ще те уважават и все ще гледат да ти угодят. Капитаните на кораби ще ти изпращат картички от всички пристанища на света.

Ерендира не я слушаше. Топлата вода с мирис на риган шуртеше във ваната по една тръба, която се наливаше отвън. Ерендира гребеше вода с една кратунка, притаила дъх, и с една ръка поливаше баба си, с другата я сапунисваше.

— Доброто име на твоята къща ще се разнася от уста на уста от Антилите чак до владенията на Холандия — продължаваше баба ѝ. — И ще бъде по-важна от президентския дворец, защото в нея ще се обсъждат правителствените въпроси и ще се решават съдбините на страната.

Изведнъж водата секна. Ерендира излезе от палатката да провери какво става и видя, че индианецът, натоварен да налива вода в тръбата, цепи дърва в кухнята.

— Свърши се водата — рече индианецът. — Трябва да се изстуди нова.

Ерендира отиде до печката, на която имаше още един голям котел със сварени благоуханни билки. Уви ръцете си с парцали и опита

да я вдигне без помощта на индианеца.

— Ти върви — каза му тя. — Аз ще наля вода. Почака, докато индианецът излезе от кухнята. Тогава свали от огъня врящия котел, с голямо усилие го надигна до височината на тръбата и тъкмо щеше да излее смъртоносната вода в тръбата към ваната, бабата я извика от палатката:

— Ерендира!

Също като че ли беше я видяла. Уплашена от вика ѝ, внучката в последния миг се отказа.

— Идвам, бабо. Водата изстудявам.

Нея нощ до късно мисли, обмисля — докато баба ѝ си пееше насън, със златната жилетка на гърба. Ерендира я наблюдаваше от леглото си с вперени очи, които в мрака приличаха на котешки. После си легна, с ръце на гърдите и с отворени очи, като удавник, и с всичката сила на вътрешния си глас извика:

— Одисей!

Одисей се събуди изведнъж в къщата сред портокаловата градина. Толкова ясно беше чул гласа на Ерендира, че я затърси в мрака на стаята. След това поразмисли и сви в един вързоп дрехите си, обувките и излезе от стаята. Прекосил беше терасата, когато гласът на баща му го стресна:

— Къде отиваш?

Одисей го видя, залян в синкава светлинка от луната.

— По света — отговори му.

— Този път няма да ти попреча — каза холандецът, — но знай едно: че където и да отидеш, навсякъде ще те преследва клетвата на баща ти.

— Нека бъде тъй — каза Одисей.

Изненадан и дори малко горд от решителността на сина си, холандецът го проследи с поглед през окъпаната в лунна светлина портокалова градина и очите му малко по малко започнаха да се усмихват. Жена му стоеше зад него в своята поза на красива индианка. Холандецът проговори едва когато Одисей захлопна портата.

— Ще се върне — каза той, — ще се върне, очукан от живота. И дори по-рано, отколкото предполагаш.

— Много си наивен — въздъхна тя. — Никога няма да се върне.

Този път Одисей нямаше нужда да пита накъде е тръгнала Ерендира. Прекоси пустинята, скрит в случайни камиони, като крадеше, за да се нахрани и за да има къде да пренощува, а много пъти и просто заради удоволствието от риска, докато накрая намери палатката в едно друго крайморско селище, от което се виждаха стъклените сгради на пламнал в електрически светлини град и откъдето се разнасяха в нощта прощалните сирени на корабите, които вдигаха котва за остров Аруба. Ерендира спеше, прикована с верига към пръчката на кревата, и в същото положение на плуващ по течението удавник, в което го беше повикала. Одисей дълго я съзерцава, без да я събуди, но толкова настойчиво я гледаше, че Ерендира се събуди. Тогава се целунаха в тъмното, погалиха се, без да бързат, с неизречена нежност и скрито щастие, които повече от всякога приличаха на любов.

В другия край на палатката бабата с едно могъщо движение се обърна в кревата си насън и започна да бълнува:

— Това стана, когато пристигна гръцкият кораб. Цял екипаж от луди глави. Моряците правеха жените щастливи, но не им плащаха с пари, а със сюнгери, с живи сюнгери, които после се разхождаха из къщите, стенеха като болните в болницата и разплакваха депата, за да пият сълзите им.

Тя се надигна като изпод земята и седна в кревата.

— Точно тогава пристигна и той, господи! — извика бабата. — По-силен, по-едър и много по-мъжествен от Амадис.

Дотогава Одисей не беше обърнал внимание на бълнуването ѝ, но когато я видя седнала в леглото, понечи да се скрие. Ерендира го успокои.

— Не се тревожи — каза му. — Като стигне до това място, винаги сяда в кревата, но не се събужда.

Одисей сложи глава на рамото ѝ.

— Онази вечер аз пеех заедно с моряците и помислих, че е станало земетресение — продължи бабата. — Всички трябва да са помислили същото, защото се разбягаха с писъци, умирайки от смях, и само той остана под навеса от астромелии. Съвсем ясно си спомням, сякаш вчера е било, че тогава аз пеех онази песен, дете всички пеехме по онова време. Дори и папагалите по дворовете я пееха.

Без глас, без мелодия, както само в сънищата е възможно да се пее, тя изпя песента на своята горчива болка:

„Върни ми, господи, предишната невинност, за да изпитам любовта му отначало.“

Идва тогава Одисей прояви любопитство към спомените на бабата.

— Той стоеше пред мене — продължи тя — с папагал на рамото и с пушка за убиване на канибали, както е пристигнал Гуатарал в Гуайана, и аз почувствувах убийственото му дихание, когато се приближи до мене и ми каза: „Хиляда пъти съм обиколил света и съм видял всички жени от всички народности, зачева имам право да кажа, че ти си най-гордата и най-преданата, най-красивата на земята.“

Бабата легна пак и се разхълца във възглавницата си. Одисей и Ерендира дълго мълчаха, залюлени в мрака от могъщото дихание на спящата старица. Изведнъж Ерендира попита, без гласът ѝ ни най-малко да трепне:

— Ти би ли се решил да я убиеш?

За Одисей този въпрос беше неочакван и той не намери какво да отговори.

— Кой знае — рече той. — А ги би ли се решила?

— Аз не мога — каза Ерендира, — защото ми е баба.

Тогава Одисей погледна още веднъж огромното спящо тяло, сякаш искаше да измери колко живот му е останал, и реши:

— Заради тебе съм готов на всичко.

Одисей купи четиристотин грака отрова за мишки, разбърка я с каймак и със сладко от ягоди и изсипа този смъртоносен крем в една торта, чиято истинска плънка предварително беше извадил. После я заля отгоре с по-гъст крем, размаза го с лъжица, за да не остане никаква следа от зловещото деяние, и довърши измамата с шейсет и две розови свещички.

Когато го видя да влиза в палатката с празничната торта, бабата се надигна от трона и размаха заплашително тоягата си.

— Безсрамник! — извика тя. — Как смееш да прекрачиш прага на този дом!

Одисей се скри зад своето ангелско лице.

— Идвам да ви помоля за прошка днес, на вашия рожден ден — каза той.

Обезоръжена от достоверната му лъжа, бабата накара да сложат масата като за сватбена вечеря. Сложи Одисей да седне от дясната ѝ страна, докато Ерендира в това време сервираше, и след като изгаси свещите с едно опустошително духване, разряза тортата на равни парчета. Първо предложи на Одисей.

— Човек, който съумява да измили прошка, наполовина е заслужил рая небесен — каза му тя. — Слагам на тебе първото парче, то е парчето на щастието.

— Аз не обичам сладко — каза Одисей. — Яжте вие. Наздраве.

Бабата даде и на Ерендира едно парче торта. Тя го занесе, в кухнята и го хвърли в кофата за боклук.

Бабата сама изяде цялата останала част. Пъхаше си цели парчета в устата и ги гълташе, без да дъвче, мъркайки от удоволствие, и поглеждайки Одисей от предверието на своя рай. Когато нищо не остана и нейната чиния, изяде и парчето, от което Одисей се отказа. Дъвчейки последната хапка, тя събра с пръсти и сложи в устата си трохите от покривката.

Изяла беше арсеник колкото за изтребването на цяло поколение плъхове. Въпреки това свири на пиано и пя чак до полунощ, легна си щастлива и заспа дълбоко. Единственото необичайно нещо беше едно твърде похъркване в дишането ѝ.

Ерендира и Одисей я наблюдаваха от другото легло и само чакаха да чуят последното ѝ, предсмъртно хъркане. Но когато започна да бълнува, гласът ѝ беше все тъй жив, както винаги.

— Подлуди ме, господи, подлуди ме! — извика тя. Затварях вратата на спалнята си с двойно мандало, за да не може да влезе, подпирах я с тоалетното шкафче, с масата и със столовете отгоре, но достатъчно беше само да почука леко с пръстена си и параваните се разместваха, столовете сами падаха от масата, масата и тоалетното шкафче сами се дръпваха от вратата, двете мандала сами излизаха от железните скоби.

Ерендира и Одисей се спогледаха с растящо учудване. Колкото по-дълбоко и драматично ставаше бълнуването ѝ и по-съкровен гласът ѝ, толкова по-силно недоумение ги обхващаше.

— Струваше ми се, че ще умра. Обляна в пот от страх, аз се молах вътре в себе си вратата да се отвори, без да се отваря; той да влезе, без да влиза, и да не си отиде никога, но и никога да не се върне, за да не става нужда да го убивам.

Часове наред тя преразказва своята драма е най-малките подробности, също като че ли отново я преживяваше насън. Малко преди разсъмване се обърна в кревата си с такова могъщо движение, че сякаш земни пластове се разместиха, и гласът ѝ се разтрепери, защото приближаваше да се разплаче.

— Аз го предупредих, а той се разсмя — извика (я. — Още веднъж го предупредих и той пак се засмя, докато накрая облещи ужасени очи, извика „Ох, кралице! Ох, кралице!“ и гласът му излезе не през устата, а през дупката от ножа в гърлото му.

Уплашен от ужасното разкритие на бабата, Одисей се отскубна от ръката на Ерендира.

— Ах ти, стара убийца! — възкликна той.

Ерендира не му обърна внимание, защото навън започваше да се зазорява. Часовниците удариха пет часа.

— Върви си — каза му Ерендира. — Вече приближава да се събуди.

— По-жива е и от слон! — възкликна Одисей. — Не може да бъде!

Ерендира го прониза с убийствен поглед.

— Цялата работа е там, че тебе не те бива дори да убиеш някого — каза му тя.

Одисей остана толкова поразен от жестокия упрек, че избяга от палатката. Ерендира продължи да наблюдава спящата си баба — с тайна омраза и с яд от неуспеха, — а в това време навън все повече се развиделяваше и птиците постепенно се пробуждаха.

— Бог да те поживи, дъще.

Единствената забележима промяна беше объркването в дневния порядък. Макар че беше сряда, бабата, пожела да си облече празнична рокля. Реши Ерендира да не приема никакви клиенти до единадесет часа и я помоли да ѝ лакира ноктите с яркочервен лак и да ѝ направи епископска прическа.

— Никога не съм имала такова силно желание да се фотографирам — възкликна тя.

Ерендира започна да я вчесва, но като прокара през косите ѝ гребена, между зъбите му остана цяло кълбо косми. Уплашена го показва на баба си. Тя го разгледа, опита с пръсти да си отскубне още един кичур и в ръката ѝ остана сноп косми. Хвърли го на земята, пак опита и си отскубна още по-гъст кичур. Тогава започна с две ръце да си скубе косата. Умираще от смях и хвърляше нагоре вълмата с необяснимо ликуване, докато главата ѝ остана гола като плешив кокосов орех.

Две седмици Ерендира нищо не знаеше за Одисей, докато най-сетне чу отвън зовящия крясък на кукумявката. Бабата свиреше на пиано и беше толкова погълната от своите спомени, че не обръщаше внимание на нищо край себе си. Главата ѝ беше покрита с перука с блестящи пера.

Ерендира се затече към зова на кукумявката и едва тогава забеляза фитила, който излизаше от пианото, пропълзяваше между тревата и се загубваше в тъмното. Втурна се към мястото, където беше Одисей, скри се в храсталаците до него и двамата със свито сърце видяха как синьото пламъче запълзя по фитила, прекоси тъмното пространство и се мушна в палатката.

— Запуши си ушите — каза Одисей.

И двамата си запушиха ушите, но напразно, защото експлозия не последва. Палатката светна отвътре, лумна в сияен пламък, пръсна се тихо и изчезна във вихрушка дим от мокър барут. Когато Ерендира се реши да влезе, мислейки, че баба ѝ е мъртва, свари я да гаси огъня с едно одеяло — перуката ѝ опърлена, нощницата ѝ на парцали, но тя самата по-жива от когато и да било.

Одисей се измъкна, прикрит от кресливата суматоха на индианците, които не знаеха какво да правят объркани от противоречивите заповеди на бабата. Когато успяха най-сетне да обуздаят пламъците и да разсеят дима, пред очите им се откри гледка като след бедствие.

— Това е май работа на дявола — рече бабата. Пиано току-тъй не избухва.

Какви ли не предположения ѝ минаха през ума, докато търсеше да установи причините на новото бедствие, но уклончивите отговори на Ерендира и невъзмутимото и държание я объркаха накрая. В поведението на внучката не видя нищо подозрително, а за

съществуването на Одисей дори не са спомни. Лежа будна до зазоряване — все правеше, разни предположения едно след друго и изчисляваше загубите. Спа малко и лошо. На следващата сутрин, когато Ерендира ѝ свали жилетката със златните кюлчета, откри на раменете ѝ мехури от изгаряне, а на гърдите ѝ живи рани.

— Затова се въртях насън — каза тя, докато Ерендира мажеше изгорените места с белтък. — А освен това сънувах странен сън. — Тя направи усилие да се съсредоточи, за да си спомни съня си, и той изплува в паметта ѝ също такъв ясен, какъвто ѝ се беше присънил. — Сънувах паун в бял хамак.

Ерендира се стресна, но веднага върна обикновения израз на лицето си.

— Това е добро предзнаменование излъга тя. — Пауните в сънищата са предвестници на дълъг живот.

— Чул те господ — рече бабата, — защото ние пак сме в същото положение, както в самото начало. Трябва отново да започваме.

Ерендира не трепна. Излезе от палатката с паницата от компресите и остави баба си обляна до кръста в белтъци и с череп, намазан с горчица. Тъкмо изливаше в паницата нови белтъци под навеса от палми, който служеше като кухня, и видя очите на Одисей иззад печката, както ги беше видяла първия път да се появяват иззад кревата. Не се изненада, само че с умора в гласа му каза:

— Единственото, което постигна, с, че дългът ми порасна още повече.

Очите на Одисей се разтревожиха. Той стоеше неподвижно и мълчаливо гледаше как Ерендира чупи яйцата с вид на дълбока съсредоточеност и пълно безразличие към него, сякаш той изобщо не съществуваше. След миг очите му се раздвижиха, огледаха всичко в кухнята — закачените тенджери, плитките лук, чиниите, касапския нож. Одисей се изправи, все тъй мълчалив, влезе под навеса и откачи ножа.

Ерендира дори не се обърна да го погледне, но когато Одисей излизаше от навеса, съвсем тихо му каза:

— Бъди внимателен, защото е получила вече предупреждение за смъртта. Сънувала тази нощ паун в бял хамак.

Бабата видя Одисей да влиза с ножа, направи върховно усилие да стане без помощта на тоягата си и разпери ръце.

— Ти си подлудял, момче! — извива тя.

— Одисей скочи върху нея и я наръга с ножа в голите гърди. Бабата изстена, нахвърли се върху му и започна да го души с могъщите си ръце като мечешки лапи.

— Копеле! — изръмжа тя. — Прекалено късно виждам, че лицето ти е лице на ангел-предател.

Не можа нищо повече да каже, защото Одисей спя да освободи ръката си с ножа и го заби втори път отстрани в ребрата ѝ. Бабата глухо изстена и още по-силно стисна своя нападател. Одисей нанесе трети, безмилостен удар и струя кръв, изтласкана под силно налягане, опръска лицето му — мазна, блестяща и зелена кръв, също като мед от мента.

Ерендира беше застанала на входа с паницата в лъка и наблюдаваше баба си с престъпна невъзмутимост.

Огромна, монолитна, бабата се вкопчи — в тялото на Одисей, като ревеше от болка и от ярост. Целите ѝ ръце, краката ѝ и дори голият ѝ череп бяха зелени от кръв. Могъщото ѝ като духало дихание, нарушено от първите предсмъртни хъркания, изпълваше всичко наоколо. Одисей още веднъж успя да освободи въоръжената си, ръка, порна я в корема и силна струя кръв го обля в зелено до самите крака. Бабата направи опит да хване въздуха, който вече не ѝ стигаше, за да може да живее, и се просна по очи. Одисей се освободи от изнемошелите ѝ вече ръце и без да си даде нито миг почивка, нанесе, на огромното паднало тяло последен удар с ножа.

Тогава Ерендира остави паницата на една маса, наведе се над баба си и впери в нея очи, без да я докосва. А когато се убеди, че е мъртва, на лицето ѝ изведнъж се изписа пълната зрелост на вече голям човек, която не ѝ бяха дали нейните двадесет нещастни години. С бързи и точни движения тя прибра златната жилетка и излезе от палатката.

Одисей беше седнал до трупа, изтощен от борбата, и колкото повече се стараеше да избърше лицето си, толкова повече се омазваше в онази зелена и жива течност, която сякаш течеше от пръстите му. Едва когато видя, че Ерендира излиза с жилетката, той осъзна своето положение.

Повика я, започна да крещи след нея, но не получи никакъв отговор. Дотътри се до входа на палатката и видя, че Ерендира тича по

брега на морето — не към града, а в обратна посока. Тогава направи едно последно усилие и хукна след нея, като я зовеше, отчаяно — с гласа не вече на любовник, а на син. Но ужасното изтощение от туй, че сам, без ничия помощ беше убил една жена, взе връх. Индианците на бабата го настигнаха проснат по очи върху пясъка на брега разплакан от страх и самота.

Ерендира не го чуваше. Тя тичаше срещу вятъра, по-бърза от сърна, и ничий глас от този свят не можеше да я спре. Тичешком, без да обърне глава, тя прекоси горещите изпарения на селитровите блата, кратерите на талковите мини, потъналите в дълбока дрямка наколни селища. Най-сетне свършиха тайните науки на морето и започна пустинята, но тя все продължаваше да тича, със златната жилетка в ръце, и все повече се отдалечаваше от силните ветрища и без крайните привечери. И не се чу, не се видя повече. Нито пък някой можа да открие дори най-малка следа от нейната зла участ.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.